

NACIONALINĖ MOKYKLŲ VERTINIMO AGENTŪRA

VILNIAUS LIETUVIŲ NAMŲ IŠORINIO VERTINIMO TRUMPOJI ATASKAITA

IŽANGA

Vizito laikas – 2017 m. lapkričio 27–gruodžio 1 d.

Vizito tikslas – Vilniaus lietuvių namų veiklos kokybės išorinis vertinimas.

Išorės vertintojų komanda:

Renata Pavlavičienė – vadovaujančioji vertintoja; Rimanta Pagirienė, Sigita Šimonienė, Jelizaveta Tumlovskaja, Danguolė Zalepūgienė – vertintojos.

Vizito metu stebėtos 93 ugdomosios veiklos, įskaitant bendrojo ugdymo dalykų pamokas, neformaliojo švietimo užsiėmimus.

MOKYKLOS KONTEKSTAS

Vilniaus lietuvių namai įkurti 1990 m., kaip mokykla tremtinių ir politinių kalinių palikuonims. 2011 m. Vilniaus lietuvių namai tapo akredituota gimnazija, vykdančia pradinio, pagrindinio, vidurinio ir išlyginamojo ugdymo programas. Pagrindinė gimnazijos paskirtis – lietuvių kilmės tremtinių, politinių kalinių palikuonių, užsieniečių ir Lietuvos Respublikos piliečių, atvykusių bei grįžtančių nuolat ar laikinai gyventi Lietuvoje bendrasis ugdymas. Vilniaus lietuvių namai vykdo ir kitas specifines funkcijas: užsienio ir šalies pedagogų kvalifikacijos tobulinimas, jų atestacijos organizavimas; mokytojų, dirbančių Europos mokyklose, veiklos administravimas; asmenų, vykdančių lituanistinį švietimą užsienyje, veiklos administravimas ir kontrolė; pagalba Lietuvoje studijuojantiems atvykusiems iš užsienio lietuvių kilmės studentams; užsienyje gyvenančių lietuvių bendruomenių atstovų lietuvių kalbos mokymas.

Mokinių skaičius mokykloje yra augantis. 2017–2018 m. m. gimnazijoje mokosi 394 mokiniai ir 34 pasaulio valstybių – tai suteikia unikalią terpę įvairioms mokinių patirtims. Tęsiama tradicija ir jau ketvirti metai mokoma 15 mokinių iš Ukrainos Luhansko ir Donecko karo zonų. 135 mokiniai gyvena gimnazijos bendrabutyje. Gimnazijoje dirba 53 pedagoginiai darbuotojai.

STIPRIEJI VEIKLOS ASPEKTAI

1. Mokinių asmenybės tapsmas (1.1.1. – 3 lygis).

Dauguma mokinių pasitiki savo jėgomis, nebijo iššūkių, yra iniciatyvūs, draugiškai bendraujantys tarpusavyje, priimančios kitokį asmenį, tolerantiški, pilietiški. Kaip svarbiausias gimnazijos stiprybes kalbinti mokiniai įvardino toleranciją, saugumą, pilietiškumą ir pagalbą integruojantis. Keliose stebėtose pamokose (6,5 proc.) mokinių savivertė ir savivoka vertintojų išskirtos kaip stiprusis veiklos aspektas. Siekiant stiprinti mokinių savivertę gimnazijoje yra susitarta dėl skatinimo formų, susitarimų laikomasi. Aktyviems mokiniams sudaromos galimybės realizuoti save Mokinių taryboje. Gimnazijoje patyčios nėra dažnas reiškinys, mokiniai jaučiasi saugūs. Išorinio vertinimo savaitę neužfiksuota konfliktinių situacijų, netinkamo mokinių elgesio pamokose. Gimnazijoje veikiantis Jaunųjų konsulų klubas sudaro sąlygas mokiniams ugdytis lyderio savybes. Toleranciją, atjautą, geranoriškumą mokiniai ugdo ne tik pamokose, bet ir savanoriškose veiklose. Mokiniams sudarytos galimybės pasirinkti jų pomėgius atitinkančias, skatinančias sveiką ir aktyvų gyvenimo būdą ugdančias neformaliojo švietimo veiklas, atitinkančias daugumos mokinių poreikius. Gimnazijoje veikia direktoriaus įsakymu patvirtinta Profesinio orientavimo darbo grupė, kuri koordinuoja ir vykdo profesinio orientavimo veiklas, padeda mokiniams geriau pažinti save, savo gabumus, profesijų pasaulį.

2. Ugdymo(si) tikslai, atitinkantys mokinių gyvenimo kontekstą (2.1.1. – 3 lygis).

Mokyklos vadovai ir mokytojai gerai pažįsta mokinius, keldami ilgalaikius ugdymo(si) tikslus mokytojai visada stengiasi atsižvelgti į mokinių kalbinį pasirengimo lygį, jų patirtį, šalies, iš kurios atvyko mokinys, ir šeimos kultūrinį kontekstą. Ilgalaikiai veiklos planai mokytojų koreguojami, atsižvelgiant į kintantį atskirų mokinių ir visos klasės kontekstą. Išorinio vertinimo metu stebėtose ugdymo(si) veiklose išorės vertintojai fiksavo, kad mokytojai dažnai sėkmingai ir prasmingai susiejo ugdymo(si) turinį su mokinių patirtimi, gyvenimo aktualijomis, o 12 (12,9 proc.) stebėtų veiklų ugdymo(si) kontekstualumas buvo išskirtas kaip stiprusis pamokos aspektas.

3. Labai geri mokinių ir mokytojų santykiai bei mokinių savijauta (2.3.2. – 3 lygis, nurodytas aspektas – 4 lygis).

Pokalbiuose su mokyklos bendruomenės nariais akcentuoti labai geri, grįsti pasitikėjimu, geranoriškumu, pagarba bei pagalba santykiai. Mokiniai, mokytojai, bendrabučio auklėtojos pakankamai gerai pažįsta vieni kitus, todėl dauguma mokinių teigia, kad mokytojai, bendrabučio auklėtojos juos labai motyvuoja, skatina veikti, supranta, padeda. Mokiniai jaučiasi priklausantys mokyklos bendruomenei, jų nuomonė visada išklausoma, palaikoma. Gerus, draugiškus santykius rodo ir tai, kad į mokytojus mokiniai kreipiasi vardu, o supratimas ir betarpiški santykiai padeda mokiniams mokytis ir skatina mokymąsi. Daugumoje stebėtų pamokų (85 proc.) labai geri mokinių ir mokytojų, mokinių tarpusavio santykiai, pagarbus elgesys sudarė sąlygas darbingam mikroklimatui, mokymuisi. Vilniaus lietuvių namuose sėkmingai sukurti mokinių gyvenimo kontekstui (maždaug trečdalis mokinių gyvena bendrabutyje, toli nuo savo šeimos) tinkantys mokyklos bendruomenės santykiai – pasitikėjimą savimi palaikanti, geranoriška, šeimyniška atmosfera.

4. Tinkama įrangos ir priemonių įvairovė (3.1.1 – 3 lygis).

Mokymosi aplinkos atitinka mokymui ir mokymuisi reikalingas sąlygas, gimnazijoje gausu IKT priemonių, visi kompiuteriai turi interneto prieigą. Gerai įrengtos sporto, šokių salės. Netrūksta reikiamų priemonių ugdyti mokinių meniniams gebėjimams, sporto inventoriaus. Gimnazijoje įrengta biblioteka su 4 kompiuterizuotomis vietomis ir 4 vietomis grupių darbui, nors bibliotekos darbo laikas tik iš dalies atitinka mokinių poreikius. Gimnazija dalyvauja Švietimo aprūpinimo centro vykdomame gamtos mokslų mokymo priemonių aprūpinimo projekte, kuris finansuojamas ES lėšomis. Dalyvavimas ES projektuose pasitelkiamas kaip galimybė geriau aprūpinti gimnaziją ir įveikti grėsmę – nepakankamą lėšų kiekį aplinkos renovavimui, tobulinimui, IT priemonių įsigijimui.

5. Estetiškas ir jaukus mokyklos interjeras (3.1.2. – 3 lygis).

Gimnazijoje sukurta jauki ir estetiška aplinka, ja rūpinasi Ugdymo aptarnavimo skyriaus vedėjas, jam talkina direktorius, mokytojai, puoselėjant aplinką dalyvauja dauguma mokinių, mokytojų ir tėvų. Aplinkos jaukumas kuriamas estetiškais detalėmis, tokiais kaip skoningi ir informatyvūs kabinetų užrašai, I a. fojė puošiantis bareljefas ir kt. Koridoriuje skelbiama gimnazijos vizija, misija, kita mokyklai svarbi informacija. Pastebimi ir gimnazijos savitumą išryškinantys akcentai. Gimnazijos strateginiuose ir veiklos planuose numatomos lėšos patalpų remontui, baldų atnaujinimui. Dauguma vizito metu stebėtų aplinkų buvo pritaikytos mokinių ugdymo(si) ir poilsio poreikiams. Gimnazijos klasės remontuojamos, aplinkos puoselėjamos ir tvarkomos mokinių, jų tėvų ir rėmėjų pagalba. 3,1 proc. stebėtų pamokų ir užsiėmimų tvarkingą ar estetišką aplinką mokytojams vertintojai nurodė kaip stiprųjį aspektą. Pavienių pamokų aplinkoms estetiškumo stigo.

6. Optimalus išteklių paskirstymas (4.1.1. – 3 lygis, nurodytas aspektas – 4 lygis).

Vilniaus lietuvių namų strateginiame plane numatomas poreikis gimnaziją modernizuoti ir renovuoti. Jaučiamas steigėjo – LR Švietimo ir mokslo ministerijos – rūpestis ir finansinė parama tobulinant mokyklos veiklą. Visos lėšos tikslingai panaudojamos ugdymo proceso ir mokinių gyvenimo

sąlygų gerinimui, atsižvelgiant į mokinių poreikius. Renovuota šildymo sistema, suremontuotos pirmo ir antro aukštų patalpos. Gimnazija jauki ir estetiška. Tuo didžiuojasi ir vadovai, ir mokytojai, ir mokiniai. Mokiniai tausoja gimnazijos turtą. Atskiras mokyklos veiklas, projektus finansuoja Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Mokinių, atvykusių iš Ukrainos, ugdymas ir apgyvendinimas finansuojamas iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės rezervo fondo. Gimnazija turi ir paramos gavėjo statusą, gauna paramą iš rėmėjų, tėvų (2 proc.) paramos lėšų. Lietuvoje gyvenančių vaikų tėvai remia sunkiau besiverčiančius mokinius, ukrainiečius vaikus palaiko visa mokyklos bendruomenė. Gimnazijos personalas patenkintas darbo sąlygomis.

7. Paveiki lyderystė (4.1.2. – 3 lygis).

2015–2016 m. m. veiklos kokybės įsivertinimo grupė mokytojų ir mokinių lyderystę išskyrė kaip tobulintiną mokyklos veiklos sritį. Pastaraisiais metais mokykloje padaryta pažanga ugdant bendruomenės narių lyderystės gebėjimus. Mokykloje palaikoma lyderystė, visiems bendruomenės nariams suteikiama laisvė rodyti iniciatyvą. Potenciali lyderystė mokymuisi. Mokyklos vadovai stengiasi palaikyti mokytojų profesinį tobulėjimą. Mokytojai ir mokyklos vadovai periodiškai diskutuoja apie ugdymo problemas, mokinių mokymosi sėkmes ir nesėkmes. Administracija stebi mokytojų pamokas, gimnazijoje organizuojamos „Pagalbos savaitės“. Paveikus įsipareigojimas susitarimams. Mokyklos vadovai imasi tiesioginių veiksmų strategijai ir veiklos planams įgyvendinti. Veiklos planams sudaryti buriamos darbo grupės, pagal galimybes įtraukiant mokinių ir tėvų atstovus. Vadovai stengiasi, kad stiprėtų darbuotojų motyvacija veikti. Mokyklos vadovai skatina bendruomenės narius dalyvauti sprendimų priėmimo, diskutuoti, priimti atsakomybę, palaiko profesinį įsivertinimą ir tobulėjimą.

8. Mokyklos bendruomenę stiprinantis veikimas kartu (4.2.1. – 3 lygis).

Paveikus veikimas kartu stiprina mokyklos bendruomenę, bendruomenės narių santykiai geranoriški, grindžiami pasitikėjimu ir kolegialia pagalba. Mokyklos vadovai, dauguma pedagoginių darbuotojų laiko save komanda, siekiančia bendrų tikslų. Bendruomenės darbas ritmingas, dauguma pedagogų teigia galintys patys pasirinkti veiklos barą, atsižvelgdami į savo asmenines ar profesines kompetencijas. Organizuojant seminarus pedagogams atsižvelgiama į strateginius mokyklos tikslus ir prioritetus bei į savianalizės ir veiklos tobulinimo anketose išsakytus lūkesčius. Organizuojami kvalifikacijos tobulinimo ir kiti renginiai suburia bendruomenę, plečia pedagogų akiratį, nauja patirtis padeda aktualizuoti ugdymo turinį. Mokyklos tinklalapyje, Užsienio lietuvių švietimo skyriaus rubrikoje „Edukacinės patirties bankas“, skelbiami mokytojų gerosios patirties darbai, tačiau per pastaruosius dvejus metus šioje skiltyje nieko naujo nepaskelbta. Dauguma pedagogų, kaip paaiškėjo iš pokalbių, yra nusiteikę nuolat tobulėti, suvokia mokymosi vieniems iš kitų prasmę.

9. Kryptinga mokyklos tinklaveika (4.2.3. – 4 lygis).

Partnerystės yra planuojamos atsižvelgiant į Vilniaus lietuvių namų strateginius tikslus. Apie plačius ryšius su ugdymo institucijomis, įvairiomis organizacijomis ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje byloja mokyklos tinklalapyje paskelbtas 29 socialinių partnerių sąrašas. Pastaraisiais metais tvirtėja ryšiai su Ukraina, kadangi Vilniaus lietuvių namuose kasmet renkama 8 klasė, kurioje vienus metus mokosi iš karo zonos atvykę vaikai. Naujus socialinius ryšius ne tik šalyje, bet ir pasaulyje Vilniaus lietuvių namai užmezga dalyvaudami tarptautiniuose mainų bei tarpkultūrinės integracijos projektuose. Dalyvavimas įvairiuose projektuose ir programose padeda mokyklai pritraukti papildomų lėšų, ugdyti mokinių pilietiškumą, pagarbą savo krašto istorijai, formuoti mokyklos įvaizdį. Mokinių karjeros ugdymui ypač svarbūs palaikomi ryšiai su aukštosiomis mokyklomis. Mokyklos vadovai tikslingai organizuoja informacijos apie mokyklos veiklą sklaidą, kuria tinklaveiką, kuri padeda mokyklai išlaikyti savitą įvaizdį ir kryptingai siekti užsibrėžtų tikslų: švietimo sistemos veiksmingumo ir kiekvieno mokinio pažangos bei švietimo pagalbos užsienio lietuvių bendruomenėms sistemos efektyvinimo.

10. Potencialus pedagogų profesinis tobulėjimas (4.3.2. – 3 lygis).

Mokytojai skatinami kasmet pateikti savęs analizės formas, kuriomis remiantis rengiama gimnazijos veiklos ataskaita, nustatomi bendri kvalifikacijos tobulinimo prioritetai. Jų įgyvendinamas planuojamas numatant ilgalaikes, tęstines kvalifikacijos tobulinimo programas. Kiekvienas mokytojas skatinamas bent kartą per metus tobulinti kvalifikaciją už gimnazijos ribų. Gimnazijoje vyksta pedagoginių darbuotojų dalyvavimo kvalifikacijos tobulinimo renginiuose apskaita, palaikoma ir vidinė mokymosi kultūra – rengiamos atviros pamokos, į kurias kviečiami dalyvauti visi kolegos, tačiau aiškių susitarimų dėl kiekvieno mokytojo išpareigojimo vesti atviras pamokas, dalyvauti kolegų pamokų stebėjime ir aptarime nėra. Mokykla organizuoja seminarus užsienio lietuvių mokyklų ir Lietuvos mokyklų pedagogams. Tokiu būdu gimnazijos pedagogų patirtis skleidžiama Lietuvos ir tarptautiniu mastu.

TOBULINTINI VEIKLOS ASPEKTAI

1. Mokinių pažangos matavimas pamokoje (1.2.1. – 2 lygis).

Gimnazija diegia individualios mokinio pažangos stebėjimo sistemą, yra sutarta imtis priemonių, kai mokinys susiduria su mokymosi problemomis (dažniausiai tai daroma po signalinio pusmečio). Atsižvelgiant į vertinimo informaciją, koreguojamas mokinio mokymasis. Daugumoje (52,87 proc.) stebėtų pamokų mokinių pažanga ir pasiekimai buvo patenkinami. 49 veiklose (52,69 proc.) išorės vertintojai fiksavo tradicinį (grįstą poveikiu) ugdymą, 34 veiklose (36,56 proc.) bandyta dirbti šiuolaikiškai, o 10 veiklų (10,75 proc.) organizuotas šiuolaikinis ugdymas(is). Tradicinės pamokos, orientuotos į žinių perdavimą, nestiprino mokinių atsakomybės už savo pažangą, nesuteikė galimybių visiems ugdytiniams pamokoje patirti mokymosi pažangos džiaugsmą, parodyti iniciatyvą. *Jei pamokoje mokiniams būtų sudarytos sąlygos aiškintis užduočių atlikimo kokybę, analizuoti klaidas, numatyti, kaip jų išvengti, mokiniai būtų skatinami mąstyti, kur ir kaip galėtų pritaikyti gautas žinias ir įgytus gebėjimus, lyginti pasiektus rezultatus su išsikeltu mokymosi uždaviniu, stiprėtų jų mokymosi motyvacija, padaryta pažanga atrodytų prasminga ir teiktų augimo džiaugsmo.*

2. Mokymosi būdų ir formų įvairovė (2.2.2. – 2 lygis).

Kadangi daugiau negu pusė (52,69 proc.) išorinio vertinimo stebėtų veiklų organizuota remiantis tradicine mokymo (poveikio) paradigma, stebėti procesai nepasižymėjo didele mokymo(si) būdų ir formų įvairove. Šiose pamokose fiksuoti ganėtinai žemi mokinių pasiekimai, jų įvertinimo vidurkis – 2,09. Stebėdami pamokas išorės vertintojai fiksavo atvejų, kai suskirstę mokinius poromis arba didesnėmis grupėmis mokytojai neskyrė bendradarbiavimo reikalaujančių užduočių, mokiniai dirbo individualiai, todėl bendravimas buvo minimalus arba apskritai nevyko. Tokios pamokos neskatino mokinių socialinės kompetencijos ugdymo(si). *Išorės vertintojai rekomenduoja stiprinti mokytojų gebėjimus ir nuostatas taikyti įvairius šiuolaikinius mokymosi būdus ir formas pamokose.*

3. Vertinimo poveikis ugdymui(si) (2.4.1. – 2 lygis).

2017 m. patvirtintas atnaujintas Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo tvarkos aprašas platus, tačiau jame nepakankamai aiškiai reglamentuoti susitarimai dėl vertinimo atskirų dalykų pamokose. Kalbintų mokinių teigimu, mokytojai vertina skirtingai. Peržiūrėjus atsitiktinės atrankos būdu pasirinktus dalykų ilgalaikius planus nustatyta, kad daugumoje jų vertinimas planuojamas formaliai, nekonkretizuojamas, nevienodai aprašomas net tų pačių dalykų planuose. Kalbinti mokytojai patvirtino, kad bendros vertinimo sistemos gimnazijoje nėra, dauguma jų pritarė, kad tokia sistema būtų tikslinga. Vertinimas ugdant stebėtose pamokose yra patenkinamas. Visų stebėtų pamokų vertinimo ugdant įvertinimo vidurkis – 2,30. 45 pamokose (51,72 proc.) vertinimas ugdant akcentuotas kaip tobulintinas veiklos aspektas. *Vertintojai rekomenduoja mokytojams planuojant pamokas orientuotis į išmokimo*

rezultata, aiškiai apibrėžiant jo vertinimo kriterijus, skirti laiko pamokos aptarimui ir kiekvieno mokinio pasiekimų ir pažangos vertinimui ir fiksavimui.

4. Mokymasis virtualioje aplinkoje (3.2.2. – 2 lygis).

Dauguma gimnazijos kabinetų, skaitykla ir mokytojų kambarys aprūpinti IKT, yra interneto ryšys. Gimnazija turi ir naudoja mokyklos tinklalapį www.lietuviunamai.vilnius.lm.lt. yra sukūrusi savo profilį socialiniame tinkle *Facebook*, nors įvykiai jame fiksuojami labai retai. Neanalizuojama, kaip ir kiek IKT panaudojimas gerina mokymosi rezultatus. Vizito metu informacinės technologijos naudotos tikslingai, įvairiapusiškai ir paminėtos kaip stiprusis pamokos aspektas 16,09 proc. pamokų ir užsiėmimų. Mokinių teigimu, IKT ir virtualių erdvių panaudojimas pamokose suteiktų daugiau vaizdumo, suaktyvintų mokymąsi. *Atsižvelgiant į mokinių poreikius, mokymąsi virtualiose erdvėse gimnazijai tikslinga taikyti kuo dažniau, siekiant ne tik įtvirtinti žinias, bet ir realizuoti (įsi)vertinimą, bendradarbiavimą skatinančius metodus.*

5. Sprendimų pagrįstumas naudojantis veiklos įsivertinimo rezultatais (4.1.1. – 3 lygis, nurodytas aspektas – 2 lygis).

Vadovai kaupia informaciją apie mokyklos veiklą (mokinių pasiekimų ir pažangos, lankomumo duomenis), veikla vertinama diskutuojant su mokiniais, mokytojais, analizuojant dokumentus, stebint pamokas, tačiau kol kas tai nėra integrali įsivertinimo proceso dalis. Diskusijos ir susitarimai dėl veiklos kokybės plėtojami, jie būtų veiksmingesni, jeigu mokykla naudotųsi galimybe išgryninti šiuos susitarimus kuriant iliustracijas. Mokyklos bendruomenei trūksta įgūdžių veiklos kokybės įsivertinimo procesui organizuoti, duomenims apdoroti, juos panaudoti priimant sprendimus dėl veiklos kokybės tobulinimo. *Priimami sprendimai, kurie, tikėtina, turėtų gerinti gimnazijos veiklą, būtų labiau pagrįsti ir paveikūs, jei gimnazija veiksmingiau išnaudotų veiklos kokybės įsivertinimo teikiamas galimybes ir naudojantis jomis surinktų daugiau patikimų kokybinių duomenų. Duomenimis grįsta vadyba ne tik sudaro sąlygas tiksliau pamatuoti pasirinktų preimonių veiksmingumą, bet ir pasirinkti tinkamiausius prioritetus bei sudaryti veiksmų planą.*